

chatological trend, as well as a medieval visionary tradition. Their messages had come to them through journeys to heaven and hell or by means of visitation by a heavenly angel.

In 1601 a movement started in the parish of Vassunda in Uppland. An old woman named Marit claimed that she had made journeys to heaven and hell, but very little is known about what she reported. Johannes Bureus, the first Swedish State Antiquarian, who was brought up in Vassunda, noted that he paid a visit to the area together with his half-brother Jonas and talked to her neighbours. A young man who was one of the woman's followers stated during an interrogation that he had been visited by an angel who had talked about the elevation of the sacraments and the Saturday Sabbath. It is probable that Marit's message was the same.

From his youth Johannes Bureus had been interested in cabala and the supernatural. He may have been influenced by his father-in-law, Mårten Hansson or Martinus Johannis, a former clergyman in Stockholm. Mårten Hansson had on more than one occasion been defrocked due to accusations of theft, rape, slander, possession of works concerning witchcraft, etc. He had also been a follower of Johan III and his liturgy.

In October and November 1602 Bureus again noted that persons from Vassunda claiming to have been to heaven and hell were interrogated. This time his own family was involved. His half-brother Jonas was examined, and his father-in-law was placed on the rack, as some women claimed receiving instruction from him.

At least two of the Vassunda women were burned as witches, and Mårten Hansson was beheaded in Stockholm. He had probably given the women instruction in Roman Catholic practices such as the elevation of the sacraments.

Although the preaching women from Vassunda were executed as witches, no remaining documents support the conclusion that they practised witchcraft. The women seem rather to have represented a popular religious tradition. However, for the authorities there was probably little difference between a papist and any other follower of the devil. During the seventeenth century other lay preachers with similar experiences and messages appeared.

There is further evidence that the authorities tended to confuse revivalist movements with witchcraft. During the initial stages of the great Swedish witchcraft trials, which started in the Darlecarlian parish of Älvdalen in 1668, children related tales of preaching angels and journeys to heaven and hell. The most striking dissimilarity in comparison with earlier descriptions is that a witch was said to have brought them to meet the devil. However, the angelic white companion of the earlier visions is still present in their stories. He protected them during the devil's feast, showed them a chamber of angels, and brought them to heaven. It was also this angel who was the source of the divine message to be preached on their return. They were to reveal the wiles of the devil.

ÖVERSIKTER OCH GRANSKNINGAR

Till minnet av Gösta Berg

Av Mats Hellspong

När livet var som bäst... En bok till minnet av Gösta Berg. Red. av *Nils-Arvid Bringéus* och *Hans Medelius*. Nordiska museet. English summaries. Stockholm 1993. 320 s., ill.

Den 31 juli 1993 skulle Gösta Berg ha blivit 90 år gammal. Meningen var att han då skulle ha firats

med en festskrift med en rad kolleger som bidragsgivare. Ödet ville dock annorlunda och när Gösta Berg avled den 12 mars 1993 fick boken byta uppgift och i stället bli en skrift till minnet av en redan i livstiden legendarisk personlighet, etnolog, kulturhistoriker och museiman.

Sigfrid Svensson skrev en gång en recension i *Rig* av sin egen festskrift, ett prejudicerande fak-

tum, som jag kan huka bakom när jag här anmäler en festskrift, där jag själv medverkat med ett bidrag. Boken består av 14 uppsatser av 13 författare, det är Elisabet Stavenow-Hidemark som gör en dubbel insats med två utmärkta artiklar, jag återkommer till dem. Varje artikel är försedd med engelsk sammanfattning. Dessutom finns här Gösta Bergs bibliografi 1919–1993, utförd av Anita Larsson, verksam vid Nordiska museets bibliotek, den avdelning som Gösta Berg så flitigt frekventerade snart sagt hela sitt vuxna liv och som han även kommit ihåg i sitt testamente. Boken avslutas med en diger lista över bokens abonnenter.

Serien av artiklar inleds med brodern Erik Bergs skildring av uppväxtåren. Läsaren förs till barndoms hemmet Hagastrand i Örebro och Gösta Bergs etnologiska arvedel tar form. Fadern var bondson från Dalsland och blev folkskollärare, senare ämneslärare i Örebro. Hemmet tycks ha präglats av såväl kristet idealistiska värderingar som starka bildningsintressen. Göstas intresse för svensk folkkultur väcktes redan i gymnasiståldern, berömt är det egna museum han tillsammans med en skolkamrat skapade på vinden till hemmet i Hagastrand. Här fanns längs väggarna olika allmogeföremål prydligt utställda med noggranna texter, och allt gick att återfinna i en fullständig föremålskatalog. Redan som gymnasist var Gösta prenumerant på *Rig*, vars utgivning startade 1918; det måste vara ett svårslaget rekord att ha prenumererat på samma vetenskapliga tidskrift i nära 75 år.

Även i Göran Rosanders bidrag, "Hemprovinserna", berättas om Gösta Bergs rötter i folkkulturen. Fastän uppvuxen i stadsmiljö hade han genom både far- och morföräldrarna i Dalsland god kännedom om bondebefolkningens villkor. Praktiska erfarenheter av jordbruksarbete, så värdefulla för en museiman vid ett etnologiskt museum på 1920-talet, fick han här sommartid. Rosanders skildring av Dalsland är dock relativt knapphändig; desto mer uppehåller han sig vid Dalarnas stora betydelse för Gösta Berg. Dit kom Gösta första gången 1926 som medlem i en av Nordiska museets allmogee Expeditioner. Och efter giftermålet med Gunnel Hazelius 1929 blev familjen Hazelius sommarställe i Ullvi by i Lekсанд även Göstas. De många decennierna på Björkgården i Ullvi gjorde Gösta Berg till en initierad kännare av Dalarnas folkkultur. Efter pen-

Gösta Berg 1903–1993. Foto Ulla Wäger.

sioneringen utsträcktes vistelsen där till allt längre perioder ända fram till de allra sista åren.

Nils-Arvid Bringéus artikel "Gösta Berg som etnolog och kulturhistoriker" är bokens längsta bidrag. Det är en utmärkt informativ uppsats. Här sätts Berg in i sitt akademiska och vetenskapshistoriska sammanhang. Hans studier i Uppsala var snabba och effektiva och omfattade nordiska språk, religionshistoria och arkeologi (dock utan att avlägga betyg i det senare ämnet) och kompletterades med folkminnesforskning i Lund våren 1924. Samma vår fick han löfte av Sigurd Erixon att börja en provtjänstgöring vid Nordiska museet. Gösta Berg var då fil. kand. med nio betyg, ännu inte 21 år gammal. För Sigurd Erixon skulle han senare komplettera sin examen med tre betyg i folklivsforskning.

Gösta Berg kom aldrig att satsa på en universitetskarriär; han gick tidigt i Nordiska museets tjänst och stannade där hela livet, låt vara på Skan-

sen de sista åren före pensioneringen. I stället blev han prototypen för den lärde museimannen, som parallellt med sin aktiva och praktiska tjänstgöring fick tid för ett imponerande författarskap och en ständig dialog med universitetsforskningen. Den professorstitel han fick 1959 var sällsynt väl motiverad.

Nils-Arvid Bringéus framhåver Bergs skepsis mot teoretiska program och mot forskningens modetrender. I likhet med Sigfrid Svensson hade han en tydlig aversion mot användningen av samhällsvetenskaplig terminologi inom etnologin. Gentemot Sigurd Erixons ibland halsbrytande snabba sätt att arbeta tycks han ha känt tveksamhet. Något överraskande visar det sig att Berg på 1940-talet uppfattade Sigurd Erixons inställning till funktionalismen som alltför okritiskt accepterande. Bergs ideal var den mångsidiga och nyanserade framställningen och han var ständigt på sin vakt mot förenklingar och överdrifter. Men kanske saknade han också, som Bringéus påpekar, full förståelse för att den akademiske läraren och handboks författaren ibland behöver tillgripa generaliseringar i pedagogiskt förtydligande syfte.

Gösta Bergs gärning som museiman skildras i två bidrag, det ena, "Styresmannen", av Kersti Holmquist, f.d. chef för Livrustkammaren och dessförinnan intendent vid Nordiska museet, det andra, "Skansenchefen", av en senare skansenchef, Eva Nordenson. Förvånansvärt nog har få facketnologer genom åren varit högste chef för Nordiska museet, landets ledande etnologiska museum. Gösta Berg blev 1956 den förste och han har hittills bara haft en efterträdare, nämligen Harald Hvarfner. Med sin etnologiska specialisering parad med en ovanligt bred kulturhistorisk intresseinriktning måste Gösta Berg ha varit kongenial med tjänsten. Kersti Holmquist påpekar också att det inte skedde någon orientering mot t.ex. mer etnologiskt präglade utställningar under den nya epok som nu började.

De sista åren av Gösta Bergs chefsskap för Nordiska museet var dramatiska. Kersti Holmquist redogör utförligt för hur det gick till när beslutet att skilja Skansen från museet växte fram i början av 1960-talet. Bakgrunden var en snabbt försämrad ekonomi vid denna tid. Löne- och pensionskostnaderna steg snabbt samtidigt som besökssiffrorna på Skansen sjönk. Efter museinämndens uppvaktning i ecklesiastikdepartementet 1962 fick Statskontoret i uppdrag att utreda museets

organisation och nu aktualiserades snart frågan om en delning mellan museet och Skansen. Det var statsmakterna som tryckte på och museets nämnd som drevs att motvilligt acceptera tanken på en delning av arvet efter Hazelius.

När Gösta Berg i mars 1963 på Högloftet på Skansen meddelade de anställda det då fattade beslutet om delning blev stämningen upprörd. Museets chefstjänstemän hade deltagit i ett arbete på en förändrad organisation av museet men varit okunniga om delningsdiskussionerna. Nu inleddes en period av uppvaktningar och tidningspolemiker. Det bör rimligen ha varit en plågsam tid för Gösta Berg, som hamnat på kollisionkurs med sina avdelningschefer. Den 29 maj 1963 beslutade dock riksdagen med mycket knapp majoritet att skilja Skansen från Nordiska museet.

Gösta Berg lämnade styresmannaskapet för Nordiska museet och blev den 1 januari 1964 chef för Skansen. Om hans dryga fem år på denna post erinrar Eva Nordenson. Trots att det gordiska hugget med delningen givit nya penningtillskott fortsatte de ekonomiska problemen att tynga verksamheten. Man kan nog säga att Skansen inte låg rätt i tiden under andra hälften av 1960-talet, som präglades av vänstervåg och ungdomsrevolt. Skansen kunde uppfattas som en troskyldig symbol för Gammalsverige, något hopplöst förlegat för en yngre publik. Annu hade inte den gröna vågen och folkkulturssvärmeriet börjat verka i motsatt riktning. Gösta Berg ansträngde sig att få liv och verksamhet i Skansens kulturhistoriska byggnader. Uppförandet av nya flyttade byggnader fortsatte: Restaurant Gubbhyllan, Folkets Hus från Gersheden, Väla skola och statorbostaden från Berga tillkom under Bergs tid. Men Gösta Berg vore inte den kritiskt lagde vetenskapsman han ändå var, om han inte också kunde se Skansenmodellens avigsidor. Eva Nordenson citerar en intervju med Berg där han säger sig "inte vara helt fångad av frihultsmuseets idé". Hus som lyfts ur sin ursprungsmiljö förlorar en del av sin äkthet och detta måste kompenseras med aktiviteter som ger dem nytt liv.

Gösta Bergs dotter Ann-Sofi Topelius bidrar till boken med en artikel om faderns berömda excerptsamling. Den finns i arbetsstugan i Ullvi och lär bestå av omkring 50.000 excerpter i 150 kapslar, täckande nära nio hyllmeter. Gösta Berg tillhörde alltså en generation kulturhistoriska forskare som lät bygga upp egna excerptsamlingar.

När helst han såg en uppgift rörande något av de många ämnen som intresserade honom genom livet, gjorde han en avskrift, i regel för hand med en med åren för utomstående allt mer svåriläst handstil, på särskilda excerptlappar (17.4 x 10.8 cm) och stoppade in dem i den kapsel dit de hörde. Metoden övertog han enligt egen uppgift från den äldre kollegan Sigurd Wallin och den fördes vidare även av yngre forskare, t.ex. Mats Rehnberg. Så småningom blev tiden mogen för en artikel kring ett ämne ur excerptsamlingen, där de insamlade uppgifterna fick bilda grund och utgångspunkt för resonemangen. Men mängder av ämnen hann Gösta Berg aldrig behandla i artikelform och det är därför som samlingens kommande överförande till Nordiska museet kommer att hälsas med största spänning och tillfredsställelse av landets kulturhistoriker. Ann-Sofi Topelius gör här en första översiktlig genomgång av de ämnen som samlingen omfattar. Det är ingen brist på stimulerande och fantasieggande ämnesrubriker, t.ex. Kraniedeformering, Tupp-kammar, Mossa i vaggor, Tam älg och Snokkult.

Mat och dryck, 25 kapslar, är ett av excerptsamlingens mest centrala områden. Om Gösta Berg som matforskare skriver Renée Valeri en personligt turnerad uppsats. Ingen har utrett de svenska paradrätternas historia som Gösta Berg, det må gälla sillen, torsdagsärterna, gravlaxen, surströmmingen, lutfisker, pepparkakorna eller kräftorna. Intressant är att Renée Valeri betonar hur handskrivna kokböcker som etnologisk källa under senare år allt mer kom att intressera Berg. Hon framhåller också hur den bergska matforskningen också hela tiden hade mötena mellan människor i sikte. Maten sågs som en viktig del av umgängeslivet.

Gösta Bergs författarskap omfattar till alldeles övervägande del kortare artiklar. De större verken är få och mest koncentrerade till 1940-talet; biografien över Artur Hazelius, doktorsavhandlingen *Sledges and wheeled vehicles* och läroboken *Svensk bondekultur* kom alla ut inom en tidsrymd av tre år. Orvar Löfgren har valt att skriva ett bidrag kring den sistnämnda läroboken, som Gösta Berg och Sigfrid Svensson tillsammans gav ut 1934. Han sätter in den i sitt handbokssammanhang: vad fanns före och vad kom efter? Han karakteriserar dess uppläggning och spårar författarna bakom delarna i det gemensamma inledningskapitlet. Inte minst intressant är diskussionen kring

Bergs och Svenssons förhållande till Sigurd Erixon. Erixons ambitioner att pressa fram typologier och formklassifikation stod i motsats till Bergs källkritiska kringsyn och känsla för nyanser.

Svensk bondekultur är ett utomordentligt exempel på välskriven populärvetenskap. Orvar Löfgren jämför boken med det ungefär samtidigt utkommande flerbandsverket *Svenska kulturbilder*, än i dag ett unikt och enastående försök till populärvetenskaplig och litterärt njutbar kulturhistoria. *Svensk bondekultur* tillkom "under en tid när Sigurd Erixons systematiserings- och karteringsiver inte hunnit ta död på en mer flyhänt, essäistisk och generaliserande framställningsform", skriver Orvar Löfgren. Man kanske för rättvisans skull skall tillägga, att även Sigurd Erixon var mäktigt ett mycket läsvärt populärvetenskapligt författande, det märks inte minst i hans bidrag till just *Svenska kulturbilder*. Men sant är att han senare förträngde den sidan i sin nit att få etnologin accepterad som en Vetenskaplig Disciplin.

Orvar Löfgren kallar Sigurd Erixons etnologiska intresseinriktning för "agrарfixerad", medan han utnämner Gösta Berg till "utmarkernas, skogsbygdernas, Nordsveriges etnolog". Den senare synpunkten utvecklas vältaligt av Phebe Fjellström i artikeln "Gösta Berg och det nordliga rummet". Hon hävdar med eftertryck att Berg i sitt författarskap nyanserat bilden av den norrländska folkkulturen, som annars, särskilt ur ett sydsvenskt perspektiv, lätt har kunnat uppfattas som alltför homogen. Många intressen, t.ex. för jakt och skidforskning, har fört Berg till det norrländska materialet. Phebe Fjellström menar att det främst varit intresset för dels transporter och kommunikation och dels överlevnadsstrategier, som lockat Gösta Berg i den norrländska folkkulturen.

Tankar kring Gösta Bergs sätt att arbeta lämnas i bidrag av Elisabet Stavenow-Hidemark och Jan-ken Myrdal. Elisabet Stavenow-Hidemark har valt Bergs uppsats om bärstolstrafiken i Stockholm i S:t Eriks årsbok 1949 som åskådningsmaterial. Läsaren får en lärorik introduktion i kulturhistorisk arbetsmetod med dess kombinerade granskning av samtida bilder och texter, reglementen, privilegier och överflödsförordningar liksom självfallet de bevarade bärstolarna själva.

Jan-ken Myrdal skriver om Bergs uppsats "Fälla och kvia: till den primitiva boskapsskötselns historia" från 1985, som behandlar flyttbara kreaturs-

fällor, något som kommit till användning i Sverige sedan medeltiden. Genom att fällan flyttades metodiskt tillfördes hela åkern nödvändig gödsel. Från att också ha använts för nötboskap tycks kvian så småningom huvudsakligen ha brukats inom fårskötseln. Liksom när det gäller bårstolsuppsatsen (och det mesta som Gösta Berg skrivit) ligger excerptssamlingen till grund för även denna studie. Janken Myrdal betonar det mödosamma sökandet på och avläsandet av hela forskningsfältet kring fällor och kvior, ett sökande som till slut resulterar i en koncentrerad och avskalad studie, där mängder av prövade spår aldrig blir synliga.

Gösta Berg skrev få större böcker. Hans mästerverk möter oss snarare i den koncentrerade och samtidigt mycket nyanserade uppsatsen med dess kloka gränsdragningar och avvägningar. Detta drag är också tydligt i hans recensioner; även de var ofta påfallande korta och koncentrerade. I min egen artikel om Gösta Berg som recensent har jag försökt karakterisera honom som bokanmälare. Hans produktion på detta område omfattar drygt 300 anmälningar. Men med tanke på att han bara var 16 år när han fick den första publicerade och nära de 90 när den sista skrevs så är antalet egentligen kanske inte så bedövande stort; det motsvarar bara fyra om året. Tiden under de aktiva åren på museet var dock intecknad, långt över hälften av recensionerna är skrivna efter pensioneringen. Och överlägset dominerande forum för dessa anmälningar har varit tidskriften *Rig*.

Ett kort men mycket underhållande bidrag av Magnus von Platen behandlar Gösta Berg som föreläsare. Utgångspunkten är en gästföreläsning vid universitetet i Umeå, som Berg höll och von Platen åhörde, till en början helt utan några förväntningar. Men han blev snabbt trolldunden och hans karakteristik av Bergs sätt att föreläsa är träffsäker. "Han föreläste utan manuskript, som goda föreläsare plägar, men han hade sina excerptlappar som han höll upp framför sig och då och då gav en forskande blick. Han liknade en kortspelar som granskar sin hand; en association inställde sig till Nils von Dardels bekanta porträtt av Gunnar Berndtson vid bridgebordet." I mycket överensstämmer von Platens beskrivning av talar Berg med den karakteristik som andra författare i boken ger av Gösta Bergs skrifter: den totala behärsningen av ämnet, precisionen, nyanseringen, det balanserade omdömet.

Bokens sista uppsats ägnas Göstas hustru Gun-

nel och är skriven av Elisabet Stavenow-Hidemark. Det har blivit ett utomordentligt fint porträtt. Gunnel Hazelius är dotter till Gunnar Hazelius, Arturs son, som avled innan dottern föddes 1906. Hon växte upp i sin morfars våning på Wallingatan, i en intressant och gammaldags patriarkalisk miljö. I hemmet fanns två trojänarinnor, vilka, som Elisabet Hidemark skriver, "efter sin död genom testamente lämnade tillbaka sina sparade slantar till familjen". Redan som nittonåring började hon arbeta vid Nordiska museet och blev anställd som ordinarie amanuens märkligt nog samma dag som Gösta, den 1 januari 1926.

Elisabet Hidemark berättar om hur hon själv lärdes upp på museet på 1950-talet med Gunnel som handledare. Hon framhåller Gunnel Hazelius-Bergs särskilda talang som talare och föredragshållare och påminner om hennes tal vid Nordiska museets 100-årsjubileum. Jag minns också det talet liksom ett mycket finstämt tacktal från en etnologkongress, antagligen den i Sönderborg 1972. Och hon påminner om Gunnels svåra beslut 1956 att sluta vid det museum hon tjänat så länge och hängivet eftersom Gösta blev dess chef; konventionen vid denna tid krävde ett sådant offer.

Själv lärde jag känna Gösta Berg bättre först under de sista åren av hans liv. Visserligen hade han redan i början av 1970-talet på min förfrågan vänligt och kritiskt granskat några uppsatser jag skrivit, och visst hade vi ibland stött på varandra i Nordiska museets bibliotek. Men det var nog först sedan jag på allvar börjat samla material om bondesamhällets fysiska spel och idrotter som vi kom att diskutera närmare med varandra. Det rörde ting Gösta hade intresserat sig för sedan länge.

Man märkte alltid Gösta Bergs nyfikna mänskointresse och hans sätt att lägga sina medmänniskors särdrag och önskemål på minnet. För några år sedan kom vi att sitta bredvid varandra under en eftersits med Etnologiska Sällskapet. Gösta började tala om diplomaten Sven Grafströms memoarer och eftersom jag av en slump nyligen läst dessa kunde jag falla in i diskussionen och kanske också korrigera en och annan uppgift. Samtalet kom även in på Grafströms mystiska död genom fall från ett nattåg på kontinenten och på internationellt spioneri under krigsåren. Gösta måste ha noterat mitt intresse, för efter en tid kom det på internposten en 700 sidor tjock bok om den engelska spioneringen kring Burgess

och Maclean, Costellos "The Mask of Treachery", som Gösta tidigare beställt efter att ha läst en artikel i Times Literary Supplement och nu tyckte att också jag borde läsa. Det tog några veckor men det var väl använd tid.

Gösta Bergs människointresse tog sig formen av nästan ofattbar gästfrihet. Elisabet Hidemark skriver om det bergska hemmets gästbok, egenhändigt förd av Gösta sedan 1929, och om makar-

nas generositet i decennier mot otaliga passerande vetenskaps- och museimän. Jag fick själv del av denna gästfrihet i september 1991, när jag besökte Gösta och Gunnel på deras gård i Ullvi några dagar för att ta del av Göstas excerpenter om folklig idrott. Man skulle som slutomdöme kunna säga, att det känns alldeles på sin plats att denna ovanligt generösa människa fått en sådan rik och fängslande minnesskrift till eftermäle.

Fransk filosofi och skånska tattare

Av Sune Sunesson

Birgitta Svensson: Bortom all ära och redlighet. Tattarnas spel med rättvisan. Diss. English summary. Nordiska museets Handlingar 114. Stockholm 1993. 275 s., ill.

Birgitta Svensson presenterar en stor och vacker doktorsavhandling, *Bortom all ära och redlighet*, Tattarnas spel med rättvisan. Det är en avhandling i det rejäla gammaldags formatet, 270 sidor i två spalter och med mängder av illustrationer, framför allt porträtt på tattare. Jag var fakultetsopponent. Vid disputationen påpekade jag något som RIG:s läsare också bör få veta, nämligen att jag inte är etnolog, utan utbildad sociolog och verksam som professor i socialt arbete. Det här innebär två perspektivproblem. En etnolog skulle lättare än jag kunna se på vilket sätt Birgitta Svenssons avhandling är originell eller "gränsöverskridande" från ämnets synpunkt. Det innebär också att man anlitat en opponent som inte riktigt känner ämnets förutsättningar, tradition i val av forskningsobjekt och datamängder.

Efter en inledande prolog och beskrivning formulerar Birgitta Svensson provisoriskt en avsikt med sitt arbete. Genom att tala om tattarna, en grupp som illustrerar samhällsutvecklingens avskiljningsstrategier, vill hon "föra ner de stora, abstrakta civilisationshistoriska resonemangen på en konkret nivå och bringa klarhet i hur det gick till när det svenska samhället blev ett modernt samhälle". Hon berättar också varför hon använder det sedan 1512 belagda ordet *tattare*, fastän

det ifrågasatts av både de åsyftade själva som i över hundra år kallat sig "resande", och många forskare på området. "Jag använder ordet tattare, då det som står i fokus för min undersökning är utanförskapets kulturella konstruktion. Även deras egen /alltså tattarnas/ identitetsdaning är beroende av avskiljandet." Birgitta studerar alltså kulturell konstruktion och avskiljning för att förstå hur det moderna samhället skapades, och medlet är undersökningar av vissa möten mellan "samhället" och "tattarna".

Det första kapitlet i boken börjar med en beskrivning av hur Hanna i Hofterup år 1926 blir lurad av några personer, de unga männen John och Fritz, den 52-åriga "Mosters Kalle", även kallad "Lappmannen" samt Maria, hans kvinna och syssling, 49 år, och deras gravida dotter Olga, då sexton år och sammanlevande med sin fars kusin, nyssnämnde Fritz, 22 år. De vill dra en gömd skatt ur jorden på Hannas tomt, men efter att de lurat av henne en stor summa pengar åkte de fast och kommer i fängelse. Vilka var nu dessa personer, som "färdades i en svartlackerad Fordbil med uppslagen sufflett och påknäppta sidostycken"?

I förundersökningsprotokollet (s. 20) visar det sig att hemmet där de alla bodde, just då i Skarrie utanför Sjöbo, "företedde en mindre tilltalande anblick av smuts och slarv... Barn funnos i mängd. Förutom den tilltalades /Olga alltså/ minderåriga syskon bebos hemmet av tvänne äldre systrar med sina män och familjer vartill även kommer den tilltalade och hennes fästman". Just det, ja. Fritz, alltså Mosters Kalles kusin. Ni hänger väl